



Projekt Surenaka

Sustainable Restoration of National River Kalix

2007 avslutades Kalix älv ekonomisk förenings projekt Levande Vatten. Under två år återställde vi 9 st biflöden till Kalix älv, över 51 000 m² uppväxtområden och 277 lekbottnar. Detta gav ett livsviktigt tillskott av biotop för Kalix älvs öringbestånd och vi hoppas att öringbeståndet nu kommer att växa och trivas i de återställda miljöerna. Total kostnad för Levande Vatten var 2,4 miljoner kronor av vilket merparten kom från EU Mål 1 fond, fiskevårdsmedel 43:9 och Kommunala miljövårdsbidrag. Följaktligen investerades 2,4 miljoner kronor i våra vattendrag utan att fiskevattenägare eller kommuner behövde satsa en krona.

Naturligtvis vill vi fortsätta med detta arbete därför startades under sommaren 2008 ett fortsättningsprojekt med namn Surenaka. Surenaka kommer att ägas av Överkalix kommun och Kalix älv ekonomisk förening. Syftet är det samma som tidigare projekt att återställa ännu mer av våra vattendrag men nu tillkommer flera nyskapande insatser såsom lekinventeringar och Pitt tag undersökningar.

Projektbudget för Surenaka är 4,76 miljoner kronor under tre år. Medfinansiering från Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län har redan beviljats och nu väntar vi på slutgiltigt besked om EU finansiering från Fiskeriverket i Göteborg. Hur mycket pengar EU beviljar kommer att styra projektet storlek och därmed hur många vattendrag vi kommer att kunna återställa under de kommande tre åren. Men redan under de första 6 månaderna av 2008 har vi satsat över 780 000 kr. Under projektet kommer vi att producera informationsblad som kommer att skickas ut och också läggas ut på hemsidan så håll utkik på www.kalixriver.se

Pit Tag – Vad är det

En av de nya insatserna som Surenaka, Fiskmiljö Nilivaara och SLU ska jobba med är Sveriges mest omfattande PIT tag undersökning. När man säger ordet PIT tag brukar de flesta lyfta på ögonbrynen och fråga "vad är detta". En pitt tag är en liten sändare (se bilden) som opereras in i bukhålan på fisken och när fisken kommer i närheten av en speciell antenn registreras fisken. Under projektet kommer vi att lägga ut antenner i flera vattendrag och följa individuella fiskar i deras lekbäckar. Därmed kan vi på en smidigt och enkelt sätt följa en fisk under hela sitt liv. Fördelen jämfört med en vanlig radiosändare är att en pitt tag är mycket mindre och har inget batteri så den fungerar under hela fiskens liv.

Varför gör vi detta? Vi kommer att kunna se bland annat var fisken håller till i ett vattendrag, lära oss hur många öringar som lämnar lekbäcken, och hur många av dessa som klarar sig i havet och kommer hem. Det ger oss viktig kunskap om överlevnad av Kalix älvs öring och mycket stor hjälp när myndigheter och fiskevattenägarna beslutar om förvaltning av vår fisk.

Vi kommer att behöva din hjälp med Pitt tag undersökningen. Om ni fångar en öring i Kalix älv och när den rensas hittar en liten sändare i bukhålan vill vi gärna ha denna sändare tillbaka ihop med längd, vikt, fångstplats och datum av fisket. Hittelön av 100 kr plus porto betalas till alla sändare som skickas till:

Nilivaara sportfiskeklubb, Nilivaara 108, 982 91 Gällivare.

Men helst ser vi att all fångad öringar återutsetts oskadd omedelbart.



Återställningsarbeten i Bönälven 2008



Öringlek i Kalixälven
Foto: Peter Henriksson



Pit Tag, en liten sändare



Projekt Surenaka

Sustainable Restoration of National River Kalix

Nyheter

- Fiskeriverket har nu omfördelat EU medel och därmed har länsstyrelsen kunnat bevilja projektfinansiering till Surenaka. Totalt har 50 % av kostnader till ett max belopp av 2,38 miljoner kr under tre år beviljats. Detta innebär att vi kan satsa ännu mer på återställning av Kalix älv under 2009.
- Resultat 2008. Under sommaren 2008 iordningställdes 139 lekbottnar i Kalix älvs vattensystem. Restaurering har tillfört ytterligare ca 1300 m² lekbottenyta i sex olika biflöden till Kalix älv. Uppväxtområde återställdes m.h.a. grävskopa i Bönälven och ytterligare ett vattendrag. 38 000 m² uppväxtområde tillkom till Kalix älvs vattensystem. Fyra vattendrag har inventerats och tillstånd har ansökt från länsstyrelsen att återställa dessa under 2009. Vill ni veta mera om de insatser som utfördes under 2008 kan ni hämta en kopia av årsrapport från Kalix älvs kansli.
- Fiskeriverket har överskattat Kalix älvs laxbestånd. Fiskeriverket har i sitt svar till Kalix Älv ekonomisk förening, Överkalix kommun, Fiskegruppen och byarna förklarat att de har överskattat den positiva trenden för Kalix älvs laxbestånd. Komplikationer med deras statistiska underlag har lett till att just Kalix älvs bestånd överskattades men att framtida prognoser ska bli bättre. För Kalix älvs skrivelse, svaret från Fiskeriverket och Fiskeriverkets rättelse i deras infobladd Sött och Salt se www.kalixriver.se.
- Jockfall trappan 2008. Under 2008 steg 6 838 laxar och 120 öringar i trappan i Jockfall. 6 165 var MSW laxar (laxar som tillbringat fler än ett år i havet), detta är näst högsta antal MSW laxar som har registrerats vid trappan. Källa fiskeriverket.
- Kalix älv ekonomisk förening har yttrat sig angående förslaget kärnkraftverk vid Simo och anser att Fennovoima AB's miljökonsekvensutredning är ej fullständig och på inget sett ger svar på vad de anser är de viktigaste potentiella miljökonsekvenserna vid drift av en kärnkraftsanläggning i vårt närområde.

Kvalitetssäkring av Surenakas resultat

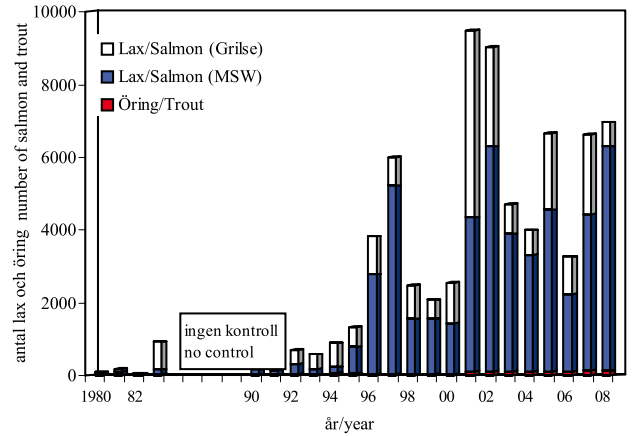
För att kvalitetssäkra de återställningsinsatser vi utför använder vi oss av en ny och unik metod kallad lekinventering. Varje lekbotten okulärbesiktas efter lax och öringlek. Erfarna inventerare bedömer och dokumenterar om fisk har lekt i lekbotten och samtidigt uppskattas lekfishens storlek. Om det är osäkerhet om lek har skett i området (p.g.a. små lekfish) används vattenkikare.

Med lekinventering kan vi bedöma om anlagda lekbottnar fungerar och potentiellt antal lekfish i området. Är lekbottnarna iordningställda på rätt sätt, plats och vid korrekt vattenhastighet så kommer de att fungera i framtiden utan behov av framtida justeringar. Därför är lekinventering ett viktigt mått på projektets framgång. Det är avgörande att detta arbete utförs av kvalificerade personal. Under projektet har företaget "Fiskmiljö i Nilivaara" anlitats för detta arbete.

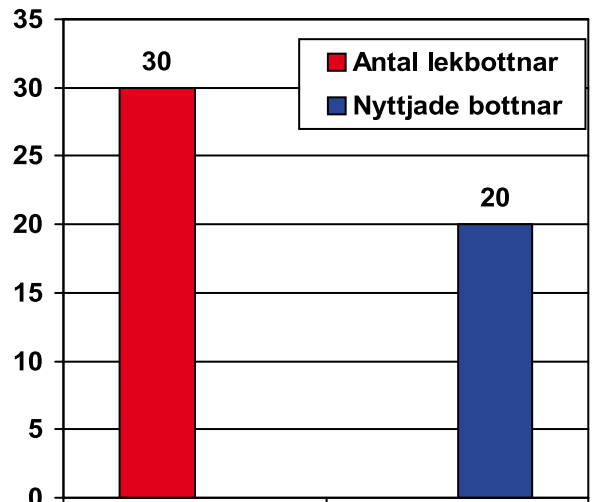
Resultat från lekinventering används bl.a. för att

1. Bedöma behovet av justeringar i anlagda lekbottnar.
2. Om en hög procent av anlagda lekbottnar är nyttjade, behovet av att anlägga ytterligare lekbottnar inom området.
3. Information om fiskbestånd i området t.ex. antal lekande fisk i området och storlek på lekande fisk (stationär eller havsvandrande). Alla iordningställda lekstråk dokumenteras och denna information skickas till länsstyrelsen för registrering i en databas.

Resultat Jockfall trappa. Källa Fiskeriverket.



Exempel av lekinventering resultat från ett biflöde till Kalix älv





Projekt Surenaka

Sustainable Restoration of National River Kalix

Projekt Surenaka är ett 3-årigt vattenvårdsprojekt med syfte att återställa delar av Kalix och Torne älv efter flottningsepoken. Projektet är ett samarbete mellan Kalix älv ekonomisk förening och Överkalix kommun som finansieras av Europeiska fiskerifonden, Naturvårdsverket samt Fiskeriverkets vattenvårdsmedel.

Nyheter

- Maskintjänster för 2009 års återställningsarbete har varit ute på anbud. Under sommaren 2009 planerar vi att återställa 4 stycken biflöden till Kalix och Torne älv. Huvudentreprenör är Fiskmiljö i Nilivaara.
- Den 6 maj skedde en föredragskväll för Fiskerättsägarna i Kalix (Fiskegruppen), Överkalix och representanter från Kalix älv ekonomisk förening. Föredragshållare var Lars-Erik Holmberg; Fisket i Kalix älv ur historiskt perspektiv och Stefan Stridsman Fiskeriverket; Laxbeståndsstatus i Östersjön och Kalix älv. Syftet med kvällen var att förmedla kunskap som kan vara till hjälp med förvaltning av Kalix älvs lax och öringsbestånd.
- EU håller på att revidera förvaltningsplanen för Östersjöns laxbestånd s.k. Salmon Action Plan. Kalix älv ekonomisk förening har yttrat sig angående EU's förslag till förvaltningsplan. Läs mer på www.kalixriver.se.
- Kalix älv ekonomisk förening har yttrat sig angående Fiskeriverkets förslag till regeländringar för sportfiske efter gädda vid Norrbottenskusten. Läs mer på www.kalixriver.se
- Kalix älv ekonomisk förening har uppdaterat sin policy för fiske. Policyn är en viktig del av vårt arbete inom projekt Surenaka med att förstärka vårt havsöringsbestånd. Se nedan för hela Kalix älvs policy för fiske.

Kalix Älv ekonomisk Förenings policy för fiske i Kalix älv och biflöden

Som alla naturresurser måste ett fiskbestånd förvaltas bl.a. genom fiskereglering. Fiskeregler ska ge optimalt utbyte av fiskresurserna inom ramen för vad de ekologiska realiteterna tillåter. Gällande fiskeregler för ett vattenområde bestäms av Fiskeriverkets författningssamling (FIFS) men utöver detta regelverk kan fiskevårdsområden och samfällighetsföreningar skärpa bestämmelserna genom att ställa egna regler på sitt förvaltningsområde. Detta lokala engagemang är avgörande för en framgångsrik förvaltning av en fiskeresurs.

Kalix älv ekonomisk förening vill som hjälp till fiskevårdsområden och samfällighetsföreningar ge följande råd till utformning av regelverk för vissa fiskarter. Dessa förslag till fiskeregler är utformade för att ta hänsyn till fiskarnas intressen, bevara biologisk mångfald, skydda hotade arter och bygga upp utarmade bestånd. Fiskarnas nyttjande och värden har varit centrala vid upprättande av dessa förslag.

För att förbättra och bibehålla kvalitet på fiskeupplevelse inom Kalix Älv föreslår Kalix älvs ekonomiska förening följande:

Före restaurering.



Efter restaurering.



Harr policy 2009 - minimimått 35 cm.





Projekt Surenaka

Sustainable Restoration of National River Kalix

Allmän policy 2009

Med syftet att skydda ungstadierna av laxartade fiskar är fiske med naturliga beten (mask, maggot, räka, betesfisk och liknande) förbjudet i forsande (strömmande) vatten. ·

- Förbud mot att använda blysånken i Kalix älv.
- Fiske med släp eller kastlina på vilken fästes fler än tre krokar, är förbjudet.
- Fiske med utter eller jämförligt redskap är förbjudet.
- Mäskningsförbud, på grund av risk för spridning av fisksjukdomar.
- Fiskekort ger endast tillstånd för fiske med kastspö, flugspö, pimpelpö och metspö. Fiskekort ger ej tillstånd för fiske med nät, mjärde, saxar, ståndkrokar, långrev eller liknande. Vintertid ska pimpelfiskare endast fiska med ett spö per fiskekort.
- För att underlätta återutsättning av undermålig fisk ska fiskare uppmuntras att använda sig av hullinglösa krokar.
- Max dubbelkrok på flugan.
- Ryckfiske förbjudet.
- Ungdomar under 16 år fiskar gratis om målsman löst fiskekort.

Havsörings policy 2009

- Minsta tillåten längd för att avliva och behålla öring 50 cm. Längden mäts från nosens spets till stjärtfenans yttersta spets.
- Det är tillåtet att ta upp och behålla 1 öring per fiskare per dygn.
- För att skydda öring i samband med dess lek bör fiske efter öring förbjudas mellan 1 september och 15 oktober.

Harr policy 2009

- Minsta tillåten längd för att avliva och behålla harr 35 cm. Längden mäts från nosens spets till stjärtfenans yttersta spets.
- Det är tillåtet att ta upp och behålla 3 harrar per fiskare per dygn. För att skydda harr i samband med dess lek är fiske efter harr förbjudet mellan 1 april och 31 maj. Ovan odlingsgränsen gäller förbjudet mellan 10 maj och 10 juni.
- För att bygga upp och skydda harrbestånd bör man införa pimpelförbud efter harren.

Lax policy 2009

- Minsta tillåten längd för att avliva och behålla lax 50 cm. Längden mäts från nosens spets till stjärtfenans yttersta spets.
- Det är tillåtet att ta upp och behålla 1 lax per fiskare per dygn.
- För att skydda lax i samband med dess lek är fiske efter lax förbjudet från och med 1 september till och med 31 december.
- All övervintrande lax (laxar fångade under jan- maj) och lekfärgade honlaxar ska omedelbart återutsättas då de är otjänligt som föda och både dessutom viktiga för framtida reproduktion.

Naturen i ett vattendrag är dynamisk med ständigt växlande egenskaper och gränser, samspelet med mänskligt nyttjande är också dynamiskt. Därför föreslår Kalix älv ekonomisk förening att dessa förslag till fiskeförvaltning regelbundet ska omvärderas och omformas utifrån hur fiskbeståndsutvecklingen svarar på fiskereglernas genomslag.

Kalix älv ekonomisk förening önskar er en trevlig sommar. Vi hörs till hösten.

Arrojoki orensad.



Arrojoki rensad.



Rasmus Hansen med höstlax från Ängesån.



Immova Print & Reklam 2009.5



Projekt Surenaka

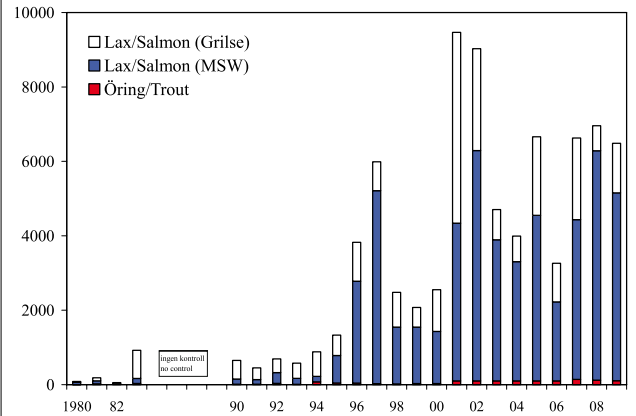
Sustainable Restoration of National River Kalix

Projekt Surenaka är ett 3-årigt vattenvårdsprojekt med syfte att återställa delar av Kalix och Torne älv efter flottningsepoken. Projektet är ett samarbete mellan Kalix älv ekonomisk förening och Överkalix kommun och finansieras av Europeiska fiskeri-fonden, Naturvårdsverket restaureringsmedel samt statliga fiskevårdsanslag.

Nyheter

- Resultat 2009. Under sommaren 2009 iordningställdes 209 lekbottenar i Kalix älvs vattensystem. Restaureringen har tillfört ytterligare ca 2 300 m² lekbottenyta i sex olika biflöden till Kalix älv. Uppväxtområden återställdes m.h.a. grävskopa i Bönälven och ytterligare ett vattendrag. 80 000 m² uppväxtområde tillkom till Kalix älvs vattensystem. Flera vattendrag har inventerats och tillstånd har ansökts från länsstyrelsen att återställa dessa under 2010. Årets återställningar har utförts av Fiskmiljö Nilivaara och Anders Isaksson Grävmaskiner. Vill ni veta mera om de insatser som utfördes under 2009 kan ni hämta en kopia av Surenakas årsrapport från Kalix älvs kansli.
- Sportfiskarna är ny projektledare. Eftersom Kalix kommuns fiskerikonsulent har tagit tjänsteledigt har Kalix kommun varit tvungen att säga upp avtalet om projektledningstjänst. Projektledningen har nu tilldelats Sportfiskarna och arbetet sker från sportfiskarnas Luleå kontor. Generalsekreterare Stefan Nyström tycker att det är roligt att Sportfiskarna nu kommer att bli mer engagerade i fiskevården i Norrland. "Det ligger helt i linje med vårt mål" säger Stefan.
- Fiskeriverket tillbakavisar tidningsrapporter om att det "kryllar av lax" i norrlands älvar. Enligt fiskeriverkets Stefan Stridsman är uppvandringen av lax i paritet med 2008. Detta vid jämförelse av antalet laxar som passerat fiskvägar i t.ex. Kalix- Pite-, Åby-, Byske- och Vindelälven. Vidare säger Stefan Stridsman att man kan generellt säga att havsöringsbestånd är hotad. (Källa Fiskeriverket).
- Jockfalltrappan 2009. I fiskvägen i Jockfall, Kalixälven, 2009 passerade 6 382 laxar och 105 öringar. Av laxarna var ca 5 050 fiskar som tillbringat fler än ett år i havet sk Multi Sea Winter lax (MSW). Lax som vandrar tillbaka till älven efter endast ett år i havet kallas för grilse. (Källa Fiskeriverket).
- Knubbig smolt ökar trycket på vildlax. Fångstrycket på vildlaxen har ökat till följd av ökad dödlighet bland de odlade laxyngel som sätts ut i utbyggda älvar. Problemet med smolt överlevnad är en nyckelfaktor som påverkar laxbeståndsdynamiken i Östersjön säger den internationella havsforsknings rådet ICES. Läs mer på www.kalixriver.se (Källa TT).
- Kalix älv ekonomisk förening har fått en ny ordförande. Roland Lång har efter över tjugo års trogen tjänst, först i Kalixälvsprojektet och sedan som ordförande för Kalix älv ekonomisk förening från 1991 tackat för sig. Vi på projekt Surenaka vill tacka Roland för allt han har gjort för att sjösätta och stödja projektet. Kalix älvs nya ordförande är Stig Eriksson. Se artikel nästa sida för Stigs planer för att utveckla Kalix älv ekonomisk förening.

Uppvandring av lax och öring i fiskvägen i Jockfall 1980-2009.



Laxyngel Kalix älv 2009.



Återställning av lekbottenar 2009.



Mer information och nyheter från projekt Surenaka och Kalix älv ekonomisk förening finns på www.kalixriver.se. Har ni uppgifter som kan hjälpa oss skicka e-post till information@kalixriver.se.



Projekt Surenaka

Sustainable Restoration of National River Kalix

Kalix Älv ekonomisk Förenings nya ordförande tar ord

Jag som tagit över som ny ordförande för Kalix älvdals ek. förening heter Stig Eriksson och är bosatt i Gällivare kommun. Jag är 60 år sambo och har tre döttrar (fyra barnbarn) alla boende och verksamma i Gällivare kommun. Har varit politiskt engagerad i drygt trettio år och varit riksdagsledamot åren 1998 - 2002. Under mina år i riksdagen så var frågan om Kalix älv och utvecklingen av fisket en återkommande fråga. Av den anledningen ser jag med spänning och tillförsikt på ordförandeskapet i föreningen dessutom är jag själv mycket intresserad av fiske och jakt vilket gör jobbet än roligare.

Styrelsen har börjat planera för ett projekt längs älvdalen där vi vill utveckla inte enbart ett hållbart fiske utan också möjligheten för ett framgångsrikt näringsliv där älven utgör hjärtat. Hur exakt detta projekt kommer att se ut är för tidigt idag att säga men projektet är inget som styrelsen själva kan ro iland utan det gäller att vi alla kommuner, enskilda fiskerätts innehavare, näringsidkare och alla övriga jobbar ihop. Vi kommer att återkomma i frågan.

Som nyvald ordförande hoppas jag på ett nära och utvecklande samarbete kring älvdalen som medför ett bättre fiske i älven och som öppnar nya möjligheter till ett rikt näringsliv med utgångspunkt till fisket och den underbara natur som präglar älvdalen.

Stig Eriksson
ordförande Kalix älv ekonomisk förening.

Tjuvfisket avslöjat av radiosändare

Under 2008 placerades över 200 sändare i öring i Tiankijoki ett återställt och fredat biflöde till Kalix älv. Endast 74 av 200 sändare återfanns under pejlingen som utfördes 2009. De öringar som inte hittades har antingen vandrat ut i Kalix älv eller blivit uppfiskade. Men mest avslöjande om var fisken har tagit vägen är att flera sändare återfanns liggande på älvbotten. På några platser hittades flera tags inom 1 m² yta i vattnet vid strandkanten. Detta tyder på tjuvfiske och att fisk fångats på en längre sträcka och sedan rensats på en plats. Renset har sedan kastats ut i vattnet, därav ansamlingen av sändare på en liten yta. Att döma av stigarna på stranden och ansamlingen av lösa sändare verkar det bedrivs ett ganska omfattande tjuvfiske och därför har smoltvandringsprojektet avbrutits. Också i närliggande Kääntöjoki är det samma problem med tydliga spår av tjuvfiskare i ett fredat område. Detta är extra tragisk eftersom Kääntöjoki är ett av Kalixälvens viktigaste uppväxtområde för öring. Samtidigt rapporteras det om omfattande tjuvfiske under fredningstiden efter öring från båt i de nedre delarna av Kalix älv allt under täckmantel av "gäddfiske" och att länsstyrelsens bevakningsmän har beslagt nät i grundare vatten än 3 meter i kustområdet inom Kalixälvs fredningsområde.

Kalix älvs havsöring är hotad.
Är det inte dags för oss alla att sätta stop för en liten klick ansvarslösa som struntar i Norrbotten!

Denna oansenliga grushög avslöjar att en öring har lekt i lekbotten.



Upphittade sändare, bevis på tjuvfiske i lekbäcken



Tjuvfiskad öring från kustområdet.



Innova Print & Reklam 2009.11



Projekt Surenaka

Sustainable Restoration of National River Kalix

Projekt Surenaka är ett 3-årigt vattenvårdsprojekt med syfte att återställa delar av Kalix och Torne älv efter flottningsepoken. Projektet är ett samarbete mellan Kalix älv ekonomisk förening och Överkalix kommun och finansieras av Europeiska fiskeri-fonden, Naturvårdsverket restaureringsmedel samt statliga fiskevårdsanslag.

Nyheter

- Arbete 2010. Arbetet med att återställa Ala-Leipiojoki, Kvarnån, Ängesån, Muggån, Bönälven och Västerån påbörjades juni 2010. Sommaren har varit förhållandevis nederbördsrik vilket har förhindrat till viss del arbetet med iordningställande av lekbottnar men vi hoppas på att kunna utföra allt vi har planerat. Vill ni veta mera om de insatser som utförs under 2010 kan ni kontakta Kalix älvskansli.
- Förändringar på Kalix älv ekonomisk föreningskansli. Kansliarbetet sköts nu av Roland Axelsson på Gällivare kommun.
- Maskinåterställningstjänsten har varit ute på anbud. Arbetet att med hjälp av grävmaskin återställa vattendrag under 2010 har tilldelats Anders Isaksson Grävmaskiner i Överkalix. Anders Isaksson har tidigare varit vår partner i återställningsarbetet och bidrar med erfarenhet och kompetens till ett väldigt specialiserat arbete. Detta har gett projektet en kontinuitet och pålitlighet som vi uppskattar väldigt mycket inom Surenaka.
- Besök från Piteälv och Byske. Eftersom Kalix, Byske och Pite älv oftast har gemensamma problem med bl.a. låga återkomster av lax och flottledsrensade vattendrag kan ett utökat samarbete vara mycket givande för alla inblandade. Därför var det roligt när Pontus Lundmark och övriga som jobbar med vattendragsåterställning i Pite och Byske älv var med på vårt arbete i Bönälven. Piteälv har bland annat varit framgångsrik med att förstärka sitt havsöringbestånd. Antal havsöringar som stiger genom trappan i Sikfors Piteälv har ökat från 44 st 1999 till mer än 450 år 2009.
- Fiskeriverkets förslag till nya regler för fiske efter öring och harr i Kalix älv. Fiskeriverket jobbar med att färdigställa de nya fiskeregler för älvfiske efter öring och harr. De tidigare förslagen har innehållit bl.a. ett så kallad fönsteruttag för öring, där all öring under 35 cm och över 45 cm ska återutsättas och en höjning av minimimått för harr från 30 till 35 cm. De nya reglerna förväntas träda i kraft under fiskesäsongen 2011.

Mer information och nyheter från projekt Surenaka och Kalix älv ekonomisk förening finns på www.kalixriver.se. Har ni uppgifter som kan hjälpa oss skicka e-post till information@kalixriver.se.

Positiva tecken för Havsöringen?

Preliminära rapporter från fisketrappan i Jockfall ger positiva signaler för havsöring i Kalix älv. Till och med den 5 augusti hade 122 havsöringar stigit genom trappan i Jockfall. De stigande öringarna är betydligt större än tidigare år med flera mellan 70 och 90 cm. Kanske insatserna för att skydda havsöring vid kust och älv och att återställa älven börjar bära frukt. Vi på projekt Surenaka håller tummarna på att utvecklingen håller i sig.

Återställningar 2010



Foto: Oscar Douglas.

Återställningar 2010



Pite- och Byskeälv på besök



Foto: Pontus Lundberg.



Projekt Surenaka

Sustainable Restoration of National River Kalix

Extremt dåligt laxår i Kalix älv

2010 har varit ett av de sämsta laxåren på länge i Kalix älv och detta trots drivgarnsförbud i Östersjön. Sportfiskefångster har i överlag legat lågt i Kalix älv och vid laxtrappan i Jockfall har endast 1907 laxar räknats t.o.m. 08/04, jämfört med ett femårs medeltal av 4 000 plus laxar vid samma datum. De bedrövliga siffrorna har lett till frustrationer som bl.a. har märkts i de lokala tidningarna.

Anledningar till dålig återkomst kan vara flera;

1. Den kalla vintern kan ha orsakat en mindre och senare vandring av lax tillbaka till hemälvar från Östersjön. Senare hemvandring av lax leder i sin tur till att kustfiskare i både Finland och Sverige fångar en större andel av lekvandrande laxar. Detta eftersom fiske regleras med hjälp av bl.a. tidsrestriktioner. Om laxen vandrar sent hinner yrkesfiske komma igång före fisken hunnit vandra upp i älvarna.
2. Ökad smolt mortalitet för både odlad och vildlax har utvecklats till ett mycket stort hot mot alla laxbestånd. Vad som är anledning till att laxar dör under resan från hemälven och ner till södra Östersjön och havsvistelsen vet forskarna ännu inte.
3. Utveckling av krokfiske i Östersjön. Även om drivgarnen är borta från Östersjön har krokfiske med långrev utvecklats starkt av yrkesfiskarna i södra östersjön. Det ökade fisketrycket har överraskat Fiskeriverket och Havsforskningsrådet, priset på lax fångad med långrev är högt och därmed finns det ett stark ekonomisk incitament bland yrkesfiskare att fortsätta fånga vildlax.

Statistik från Torne älv 2009 visar att 44% av total laxfångst sker i havet, 40% vid kustfiske och 16% i älven. Under 2009 fångades ca. 8950 laxar utanför Kalix älv (ruta 6068), 8840 laxar utanför Torne älv (ruta 6069) och 14 150 utanför Kemi älv (ruta 2). Så fortfarande försvinner merparten av Norrbottens vildlaxar till yrkesfisket, mycket av fisket sker i Östersjön och på vandring längs den finska kusten, detta i sin tur nästintill omöjliggör företagande baserad på sportfiske efter vildlax.

För att komma till rätta med detta problem har Kommunförbundet Norrbotten startat projekt "Låt vildlaxen vandra hem". Projektet ska arbeta med att maximera antalet vildlaxar som återvandrar till sina hemälvar, i syfte att säkra vildlaxens fortlevnad och samtidigt stimulera sportfisketurismen genom ökad tillgång på vuxen lax. Målet är helt enkelt att utveckla besöksnäring baserad på Norrbottens vildlaxälvar och därmed skapa nya lönsamma företag, arbetstillfällen och medverka till förnyelse av Norrbottens landsbygd. Låt vildlaxen vandra hem är ett treårigt EU projekt och medfinansieras av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Kommunförbundet Norrbotten, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Norrbottens läns landsting.

Projekt "Låt vildlaxen vandra hem" vill att förvaltande av Östersjöläx ska ske efter principen att yrkesfisket i huvudsak baseras på kompensationsodlad lax medan vildlax ska tillåtas att återvända till sin hemälv för reproduktion och småskaligt skördande baserat på varje bestånds specifika bärkraft.

Fiskeriverket föreslår nya regler för harrfiske



Foto: Glenn Douglas.

Laxåterkomster har varit extremt dåliga under 2010



Öring vid Jockfalls laxtrappa.

CAM1 2010/07/08 13:47:12



Foto: Fiskeriverket.



Projekt Surenaka

Sustainable Restoration of National River Kalix

Projekt Surenaka är ett 3-årigt vattenvårdsprojekt med syfte att återställa delar av Kalix och Torne älv efter flottningsepoken. Projektet är ett samarbete mellan Kalix älv ekonomisk förening och Överkalix kommun och finansieras av Europeiska fiskeri-fonden, Naturvårdsverket restaureringsmedel samt statliga fiskevårdsanslag.

Surenaka avslutas

Projekt Surenaka avslutas nu efter tre år av vattendragsåterställningar. Totalt inom projekt Surenaka under perioden 2008-2010 har 462 (3 696 m²) lekbotten återställts och ca 158 000 m² uppväxtlokaler tillkommit. Delar av Bönälven, Ala-Leipiojoki, Leipiojoki, Valtiojoki, Tolkkijoki, Muggån, Vettasjoki, Kvärnån, Kvärnån (Ångeså) Västerån, Teurajoki, Tianskijoki, Harrijoki, Teletöisenjoki har återställts.

Surenaka har gått planenligt och återställning av utvalda vattendrag har skett utan större avbrott trots ogynnsamma vattenstånd. När uppehåll på grund av väder varit nödvändigt kunde maskin och manskap omdirigeras till andra mindre av väder påverkade biflöden. Projektet har återställt vad vi anser är kärnområdena för Kalix älvs havsöringsbestånd. Mera resurser krävs dock för att återställa alla tidigare havsöringsförande biflöden till Kalix älv. Utöver verksamhet har Surenaka fått positiv respons från berörda markägare inom Kalix älvdal och positiv respons från berörda kommuner och kommunledning.

Vi kan rapportera att flera av de återställda vattendrag visar redan nu på betydligt högre tätheter av årsungar av öring eller lax. Dessa årsungar är bara ca 45 mm så det finns många framtida strapatser och faror för dem att övervinna om de ska utvecklas till havsöringar eller laxar. Metfiske efter s.k. forell (öring yngel), felriktat nätfiske i älv och kust, slamtillförsel från skogsdikning, vandringshinder och naturliga predatorer kommer alla att bidra så att de flesta av dessa årsungar inte klarar sig. Vid ca 6 års ålder kommer de tillbaka för att leka i våra bäckar och vattendrag. Att återställa vattendrag är bara ett viktigt första steg i att förstärka Kalix älvs öring- och laxbestånd. Återställningar av vattendrag i projektets regi kommer att göra livet lite lättare inte bara för öringen, utan också för en hel del hotade djur. Dit hör exempelvis flodpärlsmusslan, vars bestånd kommer att gynnas av återställningsarbetet.

När vi ser de positiva effekterna av vattendragsåterställningar inom projekt Surenaka upplever vi att det har varit mödan värt att föra projektet. På grund av projektets omfattande storlek har det kunnat genomföras tack vare pålitliga och erfarna entreprenörer och att projektägare (Överkalix kommun) har haft tillit till projektledning och övriga partners. Ett speciellt tack till före detta ordförande för Kalix älv ekonomisk förening Roland Lång, Överkalix tidigare kommunalråd Leif Nilsson och kommunchef Maria Henriksson för deras tilltro till oss på projekt SuReNaKa.

Maskinell återställning



Foto: Mikael Nilsson.

Lekbottenåterställning



Foto: Mikael Nilsson.

Öringlek i Kalix älv



Foto: Mikael Nilsson.



Projekt Surenaka

Sustainable Restoration of National River Kalix

Efter Surenaka kommer förvaltning

Nu har vi investerat mer än tre år och 4,7 mkr inom fiskevård i Kalix älv med biflöden. Huruvida Surenaka kommer att visa sig vara framgångsrikt är helt beroende på framtida förvaltning av de återställda vattendragen. Vi uppmanar alla fiskevattenägare att ta sitt ansvar genom att skapa fiskevårdsplaner och engagera sig i bevakning av sina fiskevatten. Endast genom dessa insatser kommer vi att säkerställa Kalix älvs havsörings-bestånd och skapa långsiktig och hållbar sportfisketurism.

Projekt Surenakas Fiskevårds Insatser

Mycket av den fiskevård som förekommer i Sverige går ut på att man köper grus och sätter ut det i vattendrag och därmed skapa konstgjorda lekbottnar. Men projekt Surenakas mål var istället att till så stor grad som möjligt återställa miljön till sitt ursprung. Därför återställer vi lekbottnar bara på de platser i vattendrag där grus och acceptabel vattenhastighet för fiskelek redan finns och sätter aldrig ut inköpt grus.

Det är kanske OK att skapa konstgjorda lekbottnar i lättåtkomliga områden med extremt engagerade fiskevårdsgrupper, men konstgjorda lekbottnar håller inte för de starka vårfloderna i norra Norrland. Därför måste konstgjorda lekbottnar oftast kompletteras med nytt grus varje år för att fortsätta att fungera. I de stora vattensystem där projekt Surenaka verkar i norra Sverige anser vi att konstgjorda lekbottnar är kortsiktig fiskevård, våra återställningar måste klara sig länge utan behov av kompletterande åtgärder. Därför är det de erfarenheter från Hartijoki och de beprövade metoder som skapats där som ligger till grund för vårt återställningsarbete. Forskning från USA visar på samma erfarenhet som våra att konstgjorda lekbottnar måste regelbundet kompletteras med nytt grus (läs mer på <http://afs-journals.org/doi/abs/10.1577/M10-007.1>)

Modern fiskevård är en ny vetenskap där vi alla kan lära från varandra och vi hoppas med detta inlägg att utmana i debatten om framtidens fiskevård för norrland.

Mer information från projekt Surenaka och Kalix älv ekonomisk förening finns på www.kalixriver.se. Vill ni ha en kopia av Surenakas slutrapport skicka E-post till: glenn.douglas@sportfiskarna.se.

Öringyngel i kalix älv



Foto: Mikael Nilsson.

Före återställning



Foto: Mikael Nilsson.

Efter återställning



Foto: Mikael Nilsson.